

**O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ VA SUV XO`JALIGI
VAZIRLIGI
TOSHKENT IRRIGATSIYA VA MELIORATSIYA INSTITUTI
«Suv xo`jaligi iqtisodi» kafedrası**

**QISHLOQ XO`JALIGI IQTISODIYOTI
*fanidan***

**«INVESTITSİYALAR (KAPITAL QO`YILMALAR), ULARNING IQTISODIY
SAMARADORLIGI» mavzusidagi**

MA`RUZASI

Mavzu:

INVESTITSİYALAR (KAPITAL QO`YILMALAR), ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGI

- **Reja:**

- **1. Investitsiyalar (kapital qo`yilmalar) haqida tushuncha, ularning ijtimoiy-iqtisodiy zarurligi va ahamiyati.**
- **2. Qishloq xo`jaligida sarflanayotgan investitsiyalar (kapital qo`yilmalar)ning manbalari, ularning sarflanish yo`nalishlari.**
- **3. Investitsiyalar (kapital qo`yilmalar)ning iqtisodiy samaradorligini ifodalovchi ko`rsatkichlar, ularni aniqlash tartibi.**
- **4. Investitsiya (kapital qo`yilma) lar darajasi, dinamikasi va ularning iqtisodiy-ijtimoiy samaradorligi.**
- **5. Investitsiya (kapital qo`yilma) lar ko`lamini kengaytirish va samaradorligini oshirish yo`llari.**

- **1. Investitsiyalar (kapital qo`yilmalar) haqida tushuncha, ularning ijtimoiy-iqtisodiy zarurligi va ahamiyati**
- **Investitsiyalar har qanday ijtimoiy-iqtisodiy formatsiyalarda amalga oshiriladi. Chunki ular davlatni, tarmoq, korxonalar, va nihoyat, aholining iqtisodiy negizini mustahkamlashga sarflanadi. Erkin bozor iqtisodi bosqichma-bosqich shakllantirilayotgan O`zbekiston Respublikasi qishloq xo`jaligini rivojlantirish maqsadida investitsiyalar sarflanishi ob'ektiv zaruriyat hisoblanadi.**

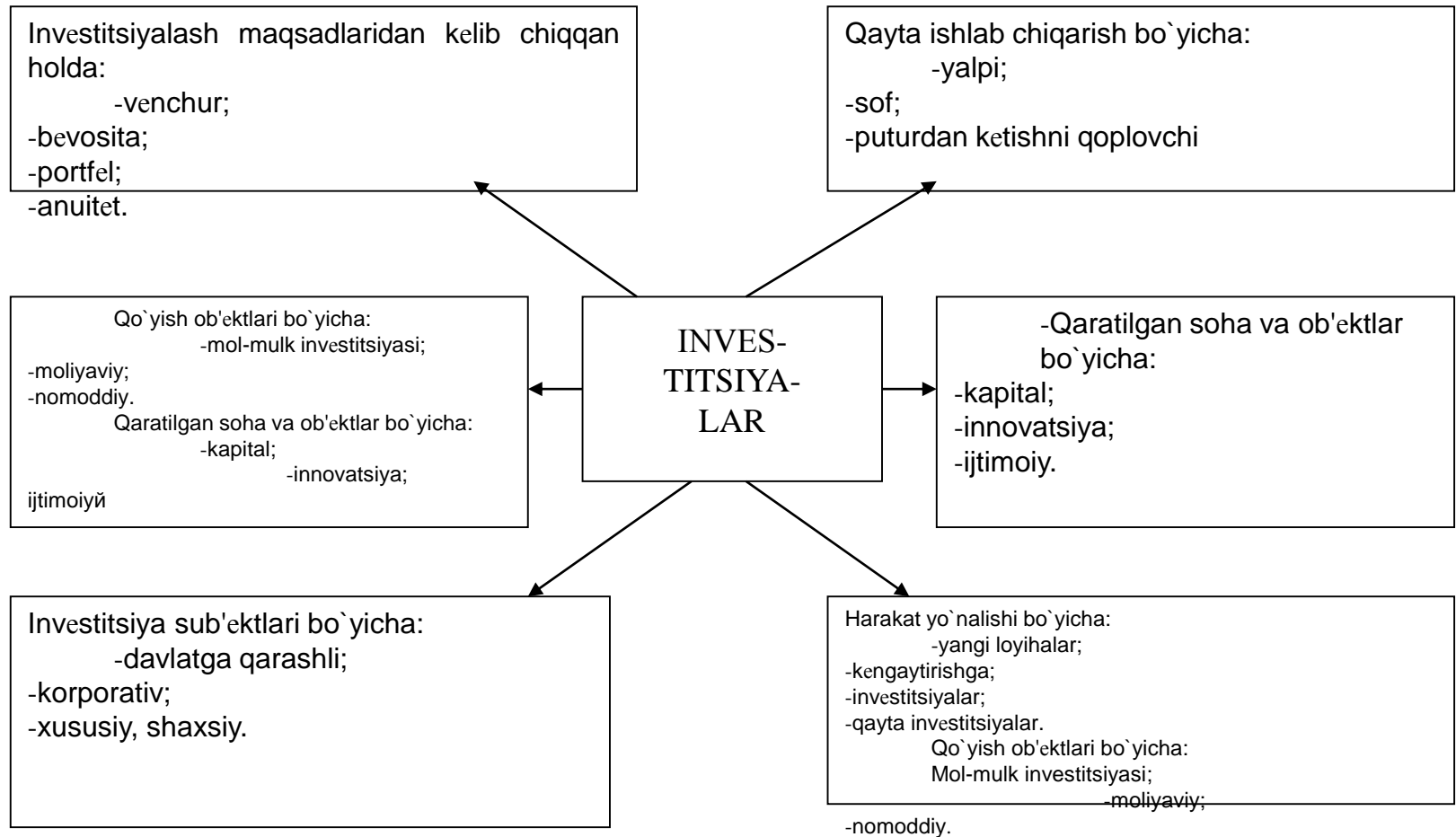
- Investitsiyalar maqsad hamda vazifalariga ko`ra, quyidagi turlarga bo`linadi:
- kapital investitsiyalar;
- innovatsion investitsiyalar;
- ijtimoiy investitsiyalar.
- Asosiy fondlarni barpo etishga va takror ishlab chiqarishga, shuningdek, moddiy ishlab chiqarishning barcha shakllarini rivojlantirishga sarflangan investitsiyalar kapital investitsiyalar, deb ataladi.

- Kapital qo`yilmalarning miqdori, dinamikasi va samaradorligi quyidagi omillarga bog`liq:
- kapital qo`yilma amalga oshirilayotgan loyihaga;
- mamlakatdagi, tarmoqdagi va korxonada faoliyatidagi iqtisodiy o`zgarishga;
- davlatning soliq siyosati va banklarning foiz stavkasiga;
- tashqi savdodagi iqtisodiy holatga;
- milliy valyutaning ichki va tashqi kursiga;
- mamlakatning siyosiy hayotidagi barqarorlikka.

2. Qishloq xo`jaligida sarflanayotgan investitsiyalar (kapital qo`yilmalar)ning manbalari, ularning sarflanish yo`nalishlari

- Qishloq xo`jaligining barqaror rivojlanishi tarmoqda mavjud bo`lgan ishlab chiqarish vositalari oqilona tarzda takror ishlab chiqarilishini talab etadi. Bu jarayon ishlab chiqarish vositalarini sotib olish, qayta ta'mirlash, qurish, innovatsion hamda ijtimoiy munosabatlar yig`indisidan tashkil topadi.
- **Investitsiyalarni maqsadi, vazifalari, manbalari hamda yo`nalishlarini e'tiborga olgan holda quyidagicha turkumlashtirish mumkin.**

Investitsiyalarning maqsadi, vazifasi, manbalari va yo`nalishlari bo`yicha turkumlashtirilishi

- 3. Investitsiyalar (kapital qo`yilmalar)ning iqtisodiy samaradorligini ifodalovchi ko`rsatkichlar, ularni aniqlash tartibi.
- **Qishloq xo`jaligiga investitsiyalarni sarflashdan maqsad–qo`shimcha foyda olish va fuqarolarning yashash sharoitini yaxshilashdir. Ularning darajasini loyihalar tuzishda hamda bu loyihalarni amalga oshirishda aniqlash mumkin. Buning uchun investitsiyalar (kapital qo`yilmalar)ning iqtisodiy samaradorligi aniqlanadi.**

- Shunday hollarda investitsiyalar (kapital qo`yilmalar) ning iqtisodiy samaradorligini aniqlashda quyidagi usullardan foydalanish maqsadga muvofiqdir:
- loyihaning o`zini-o`zi qoplash usulini aniqlash;
- kompaunding (murakkab foizlar) usuli;
- diskontlash usuli.
- **O`zini-o`zi qoplash muddati – amalga oshirilayotgan loyihaning foydasi hisobidan dastlabki investitsiya miqdorini qoplash davri. Uni hisoblashda sof foyda moliyaviy xarajatlar, foizlar va amortizatsiya ajratmalari e'tiborga olinadi**

- 4 Investitsiya (kapital qo`yilma) lar darajasi, dinamikasi va ularning iqtisodiy-ijtimoiy samaradorligi
- **Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida ichki va tashqi bozorning qishloq xo`jaligi mahsulotlariga bo`lgan talabini qondirish eng dolzarb muammodir. Uni hal etish uchun investitsiya (kapital qo`yilma) larni sarflash zarur. Buning uchun esa siyosiy, mintaqaviy, iqtisodiy hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash darkor.**

Respublikada sarflangan investitsiyalarning tarmoqlar bo`yicha tarkibi, foizda

№	Tarmoq nomi	Yillar			
		1996	2000	2005	2008
1	Sanoat tarmoqlari	24.8	26.5	32.6	34.4
2	Qishloq xo`jaligi	5.2	8.0	4.4	2.7
3	Qurilish	0.4	19.3	0.9	2.0
4	Transport, aloqa	17.5	19.3	24.1	25.1
5	Uy-joy xo`jaligi	12.7	13.5	14.1	10.5
6	Boshqa tarmoqlar	37.4	20.9	23.9	25.3

- Qishloq xo`jaligiga kiritilayotgan investitsiyalar asosan:
- bino va inshootlarni qurish va capital ta'mirlashga;
- barcha turdagi tehnikalarni sotib olishga;
- irrigatsiya-melioratsiya tadbirlarini amalga oshirishga;
- chorvachilikni rivojlantirishga;
- yangi tehnologiyalarni olib kirishga;
-

- 5. Investitsiya (kapital qo`yilma) lar ko`lamini kengaytirish va samaradorligini oshirish yo`llari
- **Kelajakda qishloq xo`jaligining moddiy-texnika bazasini talab darajasida barpo etish, mehnat resurslarining bilimlarini, malakalarini, tajribalarini oshirish uchun investitsiya (kapital qo`yilma) lar sarflashni davom ettirish kerak. Qishloq xo`jaligini rivojlantirish uchun, avvalo, davlat hamda mahalliy byudjetlardan ajratilayotgan investitsion mablag`larni o`z vaqtida olishga erishish kerak.**

- Bu yordamni davlatning qishloq xo`jaligini rivojlantirishga qaratilgan quyidagi dasturlari asosida amalga oshirish mumkin:
- «Oziq-ovqat muammosini hal etish»;
- «Irrigatsiya va melioratsiya ishlarini rivojlantirish»;
- «Qishloq faunasini, florasini hamda ekologiyasini yaxshilash»;
- «Yangi ish joylarini tashkil etishni rivojlantirish, ishsizlikni yumshatish»;
- «Qishloqda malakali mutaxassislarni tayyorlash maqsadida «Bilimi-malaka» dasturini tuzish»;
- «Qishloqda ijtimoiy sohani rivojlantirish»;
- **Qishloq taraqqiyoti va farovonligini oshirish va boshqalar.**

**E'TIBORLARINGIZ UCHUN
RAHMAT!**